

INTERVJU: PRIM. DR. PREDRAG KON, EPIDEMIOLOG GRADSKOG ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVLJE BEOGRADA

O IMUNIZACIJI – bez dlake na jeziku

– Na kraju smo druge decenije 21. veka, a još nismo sigurni koliko je značaj pronalaska vakcine, koliko je njen doprinos u iskorenjivanju brojnih smrtonosnih bolesti. Čovečanstvo je od 2003. do 2005. godine počelo da se priprema za novu pandemiju gripa. Otkriven je veći broj virusa ptičijeg gripa koji bi mogli da dobiju pandemijski potencijal. Tada je bio najznačajniji AHSN1 koji je izazivao epidemije kod živine i oboljevanja ljudi u manjim klasterima.

Mislim da je malo verovatno da se ponovi pandemija „španske groznice“ iz 1918. godine, koja je odnela preko 50 miliona ljudi u svetu, jer bi niz okolnosti moralo da se poklopi. Nadzor koji je uspostavljen danas u svetu je kompleksan i vrlo je malo verovatno da novi virus može da iznenadi epidemiologe i stručnjake u oblasti javnog zdravlja.

Ovo su reči prim. dr. Predraga Kona, epidemiologa iz Gradskog zavoda za javno zdravlje u Beogradu, doktora poznatog

ne samo među kolegama, već mnogo šire. Najteže je predstaviti nekog o kome se dosta zna. Takav je i dr. Predrag Kon, vodeći srpski epidemiolog, član brojnih radnih grupa, komisija, koordinator velikog broja zdravstvenih projekata, poput UNICEF-ove „Kampanje imunizacije romske dece u Beogradu 2001“. Bio je organizator i predavač na brojnim kursovima: „Budućnost imunizacije u Srbiji“, „Isхранa dece i imunizacija – značaj za rani razvoj“, i drugih, autor je brojnih radova objavljenih u domaćim i stranim stručnim časopisima.

Dakle, danas ćemo o imunizaciji, bez dlake na jeziku, razgovarati sa prim. dr. Predragom Konom.

Tek poslednjih nekoliko godina počinje da se prepoznaje ozbiljna šteta koju mogu da izazovu netačne i antinaučne poruke preko interneta i društvenih mreža

– **Doktore Kon, danas se epidemiologijom bave svi: kao što smo svi političari, svi smo najbolji fudbalski selektori – tako sve znamo i o epidemijama i vakcinama. Molim Vas, objasnite nam ko je epidemiolog, čime se bavi i koja je njegova uloga?**

– Zvanje **epidemiolog** ima doktor medicine koji je posle medicinskog fakulteta završio specijalizaciju iz epidemiologije. Epidemiolog je po definiciji istraživač koji ispituje javljanje bolesti ili drugih stanja, odnosno događaja vezanih za zdravlje u određenoj populaciji. Suzbijanje – kako zarazne tako i nezarazne bolesti – osnovni je zadatak epidemiologa, koji se zapravo bavi narodnim zdravljem, a epidemiologija je osnovna grana medicinske nauke koja obuhvata nadzor, posmatranje, testiranje hipoteza, analitička i eksperimentalna istraživanja.

– **Danas, kada je većini ljudi dostupan internet, značajan broj ljudi ukazuje veće poverenje savetima sa interneta nego izabranom lekaru ili epidemiologu. Kolike su razmere ovog problema?**

– Problem je veći nego što je iko mislio da će biti. Ozbiljni antinaučni pokret istorijski je zaista započeo sa razvojem elektronske komunikacije i interneta. Tek poslednjih nekoliko godina počinje da se prepoznaje ozbiljna šteta koju mogu da izazovu netačne i antinaučne poruke preko interneta i društvenih mreža.

– **Stiče se utisak da, i pored velikog truda epidemiologa i nespornih naučnih dokaza o pozitivnim svojstvima vakcine i iskorenjivanja brojnih bolesti zahvaljujući upravo vakcinama, antivakcinalni lobi ne da nije uzdrman već, naprotiv, jača.**

– Glasnost antivakcinalista, koji povremeno imaju neočekivanu podršku medija, ali i mnogih „alternativaca“ stvaraju utisak jačanja. Objektivno to nije tako. Istraživanjem koje je obavljeno u Srbiji utvrđeno je da je u našoj populaciji prisutno ispod jedan odsto onih koji ni u jednoj situaciji ne bi vakcinisali dete. Do tri odsto je bilo pod uticajem aktivnih antivakcinalista i obično su se uzdržavali od vakcinacije svog deteta MMR vakcinom.

Preko 80 odsto populacije izjašnjava da bi uvek vakcinisali dete. Istraživanje je rađeno pre pojave epidemije malih boginja. Veliki je broj neodlučnih roditelja koji su podložni uticaju i nalaze se u brizi, pa i strahu. Podatak da je 2018.

godine vakcinisano 98,6 odsto planirane dece za MMR vakcinu u Beogradu, a obuhvat je 2016. bio 65 odsto, ukazuje da je epidemija malih boginja značajno promenila odnos prema vakcinaciji, makar privremeno.

– **Da li je svemu ovome doprinela „afera svinjski grip“?**

– Pandemijski grip 2009–2010. godine je istorijska i naučna činjenica i korisno je da se Srbija preispita o ponašanju u toku pandemije i pojavi prvih antivakcinalnih aktivnosti u tom periodu. To neće biti jednostavno jer većina i dalje smatra da je to bilo „pre-

Pored ptica, virusi gripa su otkriveni kod patki, kokoški, divljih ptica, ali i kod svinja, kitova, konja, foka... To su takođe naučne činjenice, baš kao i mogućnost da prilikom zaražavanja jedne jedinice sa dva ili više virusa u istom trenutku može, a i dolazi do rekombinacije virusa gripa i pojave potpuno novih virusa koji imaju kombinovane osobine virusa iz kojih nastaju. Sa pojavom novih virusa gripa sa sposobnošću lakog prenošenja infekcije dolazi do pandemije. I dalje je to aktuelno i neprekidno se prati u svim delovima sveta. Treba naglasiti da se Srbija odbranila od ptičijeg gripa

Ako govorimo uopšte za sve vakcine, postoji nasleđeno mišljenje o značaju vakcinacije, ali nije oslonjeno na ozbiljno poznavanje suštine vezane za imunologiju i epidemiologiju zaraznih bolesti protiv kojih se štitimo vakcinacijom

naduвано“, sve do toga da smatraju kako im je to sugerisano preko emisije „Insajder“ „Kupoprodaja zdravlja“ da pandemija gripa nije ni postojala. U Srbiji je čitav antivakcinalni pokret istorijski povezan sa ovom emisijom i stvaranjem antivakcinalnog ambijenta. Pandemija gripa je postojala i navedene sezone je odnela 137 života u Srbiji, koje je sistem registrovao, dok je broj umrlih povezanih sa pandemijom ostao neistražen i znatno je veći. To niko nije hteo da radi zbog kasnije razvijenog antivakcinalnog ambijenta i pokretanja afera „vaccine“.

– **Prisećamo se i najava ptičijeg gripa. Šta se dogodilo sa najavljenom pandemijom?**

– Čovečanstvo je 2003–2005. godine počelo da se priprema za novu pandemiju gripa. Otkriven je veći broj virusa ptičijeg gripa koji bi mogli da dobiju pandemijski potencijal. Tada je bio najznačajniji AHSN1, koji je izazivao epidemije kod živine i oboljevanja ljudi u manjim klasterima.

2006. godine, a o tome se malo zna u Srbiji. Virus je otkriven u Srbiji, izolovan, dokazano je da je potpuno isti kao onaj koji je u Vijetnamu izazivao oboljenje sa visokom smrtnošću.

– **Možda je zgodan trenutak da kažemo kako dolazi do pandemije, da napravimo razliku između epidemije i pandemije. Šta za pacijenta znači jedno, a šta drugo?**

– Samo pojavom novog virusa gripa, prethodno neotkrivenog i objektivno ranije izvan cirkulacije u prirodi može doći do pandemije i to nema veze sa brojem registrovanih obolelih i brojem registrovanih umrlih. Ostalo je uverenje da su pandemije uvek povezane sa ogromnim brojem obolelih i to posebno teško obolelih sa velikim brojem smrtnih ishoda. To tako nije definisano. Naučna istina je da prilikom pandemije dolazi do zaraze oko četvrtine do trećine sveukupnog stanovništva na jednom području, a u zatvorenim kolektivima zarazi se i do 50 odsto.

– **Može li nas danas iznenaditi neki novi soj virusa koji je kadar da izazove pandemiju?**

– Mislim da je malo verovatno da se ponovi pandemija „španske groznice“ iz 1918. godine, koja je odnela preko 50 miliona ljudi u svetu, jer bi niz okolnosti moralo da se poklopi. Nadzor koji je uspostavljen danas u svetu je kompleksan i vrlo je malo verovatno da može novi virus da iznenadi epidemiologe i stručnjake u oblasti javnog zdravlja. Međutim, mislim da smo vrlo

– **Doktore Kon, ove sezone gotovo da su utrošene sve raspoložive vakcine protiv gripa, a mi smo imali znatan broj smrtnih slučajeva. Kako to objasniti?**

– Mi se objektivno vrlo malo štitimo od gripa. Planiranje potreba za vakcinama vrši se na osnovu planova zdravstvenih ustanova. Broj onih koji treba da se obavezno zaštite u skladu sa zakonom oko pet puta je veći od količina koju nabavljamo. Bolji je nadzor, ali još uvek smo daleko od toga da nam je jasno koliko je smrtnih ishoda

giju zaraznih bolesti protiv kojih se štitimo vakcinacijom. U antivakcinalnom ambijentu neki lekari potpadaju pod uticaj antivakcinalnih poruka preko medija i preko društvenih mreža zbog sopstvene nesigurnosti u ovoj oblasti naučne medicine. Ipak, deklaracija o podršci programu imunizacije i SLD i Lekarske komore Srbije, kao i drugih lekarskih udruženja, čini se da nije doprla do javnosti onoliko koliko bi se očekivalo. Što se tiče vakcinacije protiv gripa, tek ćemo morati da učimo o tome...

– **Treba li edukovati pre svega lekare pa onda pacijente?**

– Edukacija lekara je obavezna po Pravilniku o imunizaciji makar jednom u tri godine, za sve one koji se bave imunizacijom preko kurseva i kontinuirane edukacije. Što se tiče roditelja, mislim da bi to trebalo sprovesti preko škola roditeljstva.

– **Ja znam odgovor, ali vas pitam zbog čitalaca: da li se vi i članovi vaše porodice vakcinišete?**

– Protiv gripa redovno svake godine supruga i ja, a deca nerodovno... kad se sete...

– **Ko obavezno treba da se vakciniše, a ko da izbegava vakcinu?**

– Protiv gripa: trudnice, izrazito gojazni, svi hronični bolesnici i zdravstveni radnici koji leče pacijente obavezno, a svim starijim od šest meseci i zaposlenim u javnim službama se preporučuje. Ne vakciniše se samo osobe koje imaju akutno oboljenje, zatim osobe koje imaju povišenu telesnu temperaturu i osobe koje su reagovalе alergijskom reakcijom prilikom prethodnog davanja vakcine ili imaju poznatu alergijsku reakciju na sastojak vakcine prilikom prvog davanja vakcine.

– **Pored vakcine, šta je još važno: ishrana, lična higijena, higijena prostora u kome živimo i radimo?**

Ako govorimo o gripu, pa i o drugim zaraznim bolestima, sve što ste naveli je izuzetno značajno za opštu otpornost, ali specifična otpornost, odnosno imunitet, dobija se samo kada se preleži bolest ili primi vakcina. Opšta otpornost pomaže da se lakše preleži bolest, ali nije dovoljno pouzdana, jer se dešava i da potpuno zdravi ljudi dobiju tešku, pa nekad i smrtnu bolest.

Branislav Marinkov

Sa pojavom novih virusa gripa sa sposobnošću lakog prenošenja infekcije dolazi do pandemije

daleko od razumevanja da zemlja treba stalno da se priprema za sledeću pandemiju gripa i bude u neprekidnoj pripravnosti. To se postiže povećanjem poverenja u vakcinaciju protiv gripa kao najznačajniju meru prevencije. Upravo je obuhvat vakcinacijom protiv sezonskog gripa najmerodavniji pokazatelj pripremljenosti zemlje za novu pandemiju. Pored toga, država mora imati rezervu antivirusnih lekova i antibiotika, dovoljan broj respiratora i Srbija mora da ima odeljenje za ekstrakorporalnu oksigenaciju.

– **Ako se slazete, ja bih se opet vratilo imunizaciji. Mislili smo da su male boginje gotovo iskorenjene. Šta se dogodilo da doživimo epidemiju kakvu smo imali?**

– Male boginje su bile blizu iskorenjenja kada je došlo do pada obuhvata vakcinacijom i ponovnom pojavom ove bolesti u epidemijskim razmerama. Osnovni razlog za ovu pojavu je pad kolektivnog imuniteta, posebno u dečjem uzrastu. Isti dokazi vezani za pojavu epidemija malih boginja se kristališu u raznim područjima sveta gde je došlo do smanjenja obuhvata vakcinacijom.

– **Koliko su vaše kolege lekari upoznati sa značajem imunizacije, koliki je njihov uticaj na odluku pacijenta?**

– Ako govorimo uopšte za sve vakcine, postoji nasledeno mišljenje o značaju vakcinacije, ali nije oslonjeno na ozbiljno poznavanje suštine vezane za imunologiju i epidemiolo-

– **Koliko su vaše kolege lekari upoznati sa značajem imunizacije, koliki je njihov uticaj na odluku pacijenta?**

– Ako govorimo uopšte za sve vakcine, postoji nasledeno mišljenje o značaju vakcinacije, ali nije oslonjeno na ozbiljno poznavanje suštine vezane za imunologiju i epidemiolo-

Da **PUTOVANJE**
bude **UŽIVANJE**

PROBIOTIC
L. helveticus, L. rhamnosus i B. longum - za uspostavljanje i održavanje normalne mikrobiote i normalne funkcije digestivnog trakta
Dodatak ishrani
10 kapsula
IVANČIĆ I SINOVI
Hemofarm STADA GRUPA

PROBIODROPS
+ Za digestivni trakt
+ Dodatak ishrani
Neto težina: 14 g ± 0,14 g
IVANČIĆ I SINOVI Hemofarm

PONETI NA PUT

za najmlađe **Probiodrops®** probiotik u kapima

1 Najprodavaniji probiotik u Srbiji*
prema podacima IMS-a Srbija

Optimalna količina probiotskih bakterija neophodnih u sprečavanju stomaćnih tegoba i održavanju zdrave crevne mikrobiote.
Budite bezbrižni na putovanju i posvetite se uživanju!

www.probiotic.rs

Hemofarm STADA GRUPA